

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik SSA Władysław Pawlak (spr.)
Protokolant:	st. prot. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa L. C.

przeciwko (...) S.A. w S.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 7 listopada 2012 r. sygn. akt I C 2100/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że kwotę 40.000 zł zastępuje kwotą 28.750 zł (dwadzieścia osiem tysięcy siedemset pięćdziesiąt złotych);

II. w pozostałym zakresie apelację oddala, znosząc wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 157/13

UZASADNIENIE

Małoletnia powódka L. C. reprezentowana przez przedstawiciela ustawowego - matkę M. W., w pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. w S. domagała się zasądzenia kwoty 80 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 stycznia 2009 r. z tytułu zadośćuczynienia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 40 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 stycznia 2009 r. do dnia zapłaty, a w pozostałej części powództwo oddalił, znosząc wzajemnie między stronami koszty procesu.

W uzasadnieniu ustalił, że w dniu 23 października 2008 r. w miejscowości L. Gm. M. doszło do wypadku drogowego, który spowodował Ł. S. prowadzący pojazd w stanie nietrzeźwym i w jego wyniku śmierć poniosła m.in. jadąca w tym samochodzie jako pasażerka R. C. – siostra powódki.

W dniu wypadku R. C. miała skończone 13 lat i była uczennicą drugiej klasy gimnazjum. Nie sprawiała kłopotów wychowawczych ani dydaktycznych. Była pogodna, uśmiechnięta i otwarta. Sprawiała wrażenie dziecka nie mającego problemów. W środowisku szkolnym była akceptowana i lubiana. Spośród rówieśników wyróżniała się wiedzą o świecie. W czasie zajęć potrafiła myśleć jak dorosła, a innym razem bawiła się, jak małe dziecko.

Powódka w chwili wypadku miała skończone 5 lat. Ze względu na charakter pracy jej rodziców, najczęściej pozostawała pod bezpośrednią opieką R. C.. Bardzo się lubiły. Po śmierci siostry, wystąpiła u niej nagła i widoczna zmiana w zachowaniu. Wczesnej była spokojna, a po śmierci stała się uparta, agresywna, nie chciała rozmawiać, ani chodzić do przedszkola, które mieściło się w tym samym budynku, co szkoła do której uczęszczała zmarła. Stawała silny opór, płakała przy próbie wymuszenia na niej pójścia do przedszkola i w związku z tym jej matka zmieniła jej szkołę. Nie chciała też chodzić na grób swojej siostry, jak też unikała w rozmowach tematu siostry.

Bezpośrednimi następstwami śmierci siostry były u niej objawy wzmożonej pobudliwości emocjonalnej. Nie była w stanie dobrze wyrazić słowami swoich emocji, ale ujawniała je poprzez specyficzne zachowania, takie jak drażliwość, lęki nocne, płaczliwość, a także stawianie oporu wobec wymagań otoczenia i reagowanie agresją. Były to symptomy żałoby dziecięcej. Aktualnie, poza okresowymi nastawieniami lękowymi, nie występują u niej objawy dezadaptacyjne, które należałoby wiązać ze śmiercią siostry. Śmierć siostry nie wywołała u niej trwałych negatywnych następstw w rozwoju psychicznym. Powódka pamięta swoją zmarłą siostrę, przypomina się jej i czasem śni, że się razem bawią.

W toku postępowania likwidacyjnego strona pozwana wypłaciła powódce kwotę 5 000 zł, po uwzględnieniu 50% przyczynienia zmarłej do zaistniałego zdarzenia, a mianowicie wskutek podjęcia przez nią jazdy z nietrzeźwym kierowcą.

W rozważaniach prawnych, Sąd pierwszej instancji uznał, iż zarzut przyczynienia się zmarłej do zaistniałego zdarzenia nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż od wówczas 13 letniej osoby trudno wymagać, aby zachowywała się w taki sposób, jakiego można oczekiwać od dorosłego człowieka. Wiek zmarłej i brak doświadczenia nie uzasadniały, iż powinna mieć rozeznanie sytuacji i wiedzieć na co się naraża, godząc na jazdę z nietrzeźwym kierowcą. W tym czasie poszkodowana znajdowała się w okresie dojrzewania, kiedy to młody człowiek zaczyna gromadzić i poszukiwać nowych doświadczeń, które to poszukiwania wiążą się często z ryzykiem popełnienia błędów.

W odniesieniu do wysokości kwoty zadośćuczynienia, Sąd Okręgowy uznał, że w okolicznościach faktycznych tej sprawy, zważywszy na silną więź emocjonalną pomiędzy powódką a zmarłą siostrą oraz rozmiar i czas trwania jej cierpienia psychicznego z powodu utraty siostry, która się nią zajmowała, bawiła, odwiedzała w przedszkolu, adekwatna jest kwota 45 000 zł, jako rekompensująca jej krzywdę, jakiej doznała na skutek śmierci siostry, którą pomniejszył o kwotę 5 000 zł, wypłaconą jej przez stronę pozwaną w toku postępowania likwidacyjnego.

Odsetki Sąd zasądził od dnia wezwania strony pozwanej do zapłaty, a o kosztach procesu orzekł na podstawie art.100 k.p.c.

W apelacji, strona pozwana zaskarżając powyższy wyrok co do kwoty 20 000 zł, wniosła o jego zmianę poprzez zastąpienie kwoty 40 000 zł, kwotą 20 000 zł oraz o zasądzenie kosztów za obie instancje, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach procesu za obie instancje.

Zarzuciła: naruszenie prawa materialnego, a to: art. 446 § 4 k.c. poprzez niewłaściwą jego wykładnię i niezasadne przyjęcie, że adekwatną kwotą zadośćuczynienia dla powódki, siostry przyrodniej zmarłej R. C. będzie kwota 40 000 zł, przy uwzględnieniu, iż powódka w toku postępowania likwidacyjnego otrzymała już kwotę 5 000 zł, Sąd zasądził dodatkowe 40 000 zł; art. 362 k.c., poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zasądzenie zadośćuczynienia bez

jego miarkowania, pomimo przyczynienia się poszkodowanej do szkody, albowiem przebywanie R. C., poza domem o drugiej w nocy w towarzystwie trzech mężczyzn, z których dwaj, w tym kierowca byli pod wpływem alkoholu i środków odurzających, nie sposób uznać za brak przyczynienia poszkodowanej, a także jej rodziców, bo nawet dla trzynastolatki było oczywiste, że postępuje źle, skoro wymknęła się w nocy bez wiedzy rodziców, a ponadto gdyby proces wychowawczy był prowadzony prawidłowo, to do tragicznego zdarzenia by nie doszło; naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uznanie przez Sąd, że zadośćuczynienie w łącznej kwocie 45 000 zł jest odpowiednie do skutków jakie spowodował wypadek.

W odpowiedzi na apelację, powódka wniósł o jej oddalenie z zasądzeniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd drugiej instancji przyjmuje za własne.

Określenie przez Sąd wysokości należnego poszkodowanemu zadośćuczynienia ma charakter ocenny, a w związku z tym w ramach kontroli instancyjnej możliwa jest ingerencja Sądu drugiej instancji, jedynie w wypadku gdy w okolicznościach danej sprawy wysokość przyznanego przez Sąd pierwszej instancji zadośćuczynienia jest rażąco wygórowana lub zaniżona.

W niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku szczegółowo wypunktował okoliczności, które legły u podstaw określenia kwoty zadośćuczynienia na poziomie 45 000 zł i w ich świetle kwota ta nie jawi się jako rażąco wygórowana. Podkreślenia wymaga okoliczność, iż cierpienia powódki potęgował fakt bardzo bliskich więzi ze zmarłą siostrą, która się powódką zajmowała, bawiła, odwiedzała w przedszkolu. Zmarła była jej starszą siostrą, z którą razem mieszkała i się wychowywała. W tych okolicznościach brak siostry, łączył się u powódki z intensywnie przeżywanymi ujemnymi doznaniem psychicznymi.

Dlatego też zarzuty strony pozwanej (dotyczące podstawy faktycznej, jak i prawnej rozstrzygnięcia) zmierzające do podważenia kwoty wyjściowej zadośćuczynienia określonej przez Sąd Okręgowy nie mogły odnieść zamierzonego skutku prawnego.

Co do zasady natomiast, na uwzględnienie zasługuje zarzut naruszenia art. 362 k.c. Mianowicie zmarła R. C. swoim zachowaniem przyczyniła się do powstania szkody, która implikuje roszczenie powódki. Mianowicie zajęła miejsce w pojeździe kierowanym przez nietrzeźwego kierowcę, który w następstwie tego spowodował wypadek w wyniku, którego poniosła śmierć. W chwili wypadku miała już skończone 13 lat, a wobec tego można jej przypisać zawinienie w postaci niedbalstwa. Jak wynika z ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, zmarła dysponowała sporym zasobem wiedzy o świecie i jej rozumowanie w wielu kwestiach cechowała dojrzałość, jak u osób dorosłych. Z tego względu trudno podzielić tezę Sądu Okręgowego, iż wsiadając do pojazdu prowadzonego przez nietrzeźwego kierowcę, nie była w stanie zdać sobie sprawy z mogących stąd wyniknąć konsekwencji. Nie znalazła się przypadkiem w sytuacji wymuszającej jazdę w takich warunkach, skoro z własnej woli poza wiedzą rodziców wymknęła się z domu w celu uczestniczenia w nocnej imprezie rozrywkowej.

W konsekwencji, z uwagi na wiek zmarłej (nieco tylko przekraczający wskazany w art. 426 k.c.), Sąd drugiej instancji uznał, iż stopień przyczynienia się jej do powstania szkody wynosi 25%. Wskazywane przez stronę pozwaną 50% przyczynienie mogłoby być adekwatne, ale w przypadku osoby pełnoletniej.

Jednocześnie skonstatować trzeba, że w sprawie nie zostało wykazane, aby rodzice zmarłej dopuścili się zaniedbań wychowawczych w stosunku do zmarłej, wskutek których znalazła się w towarzystwie dorosłych i w dodatku pijanych mężczyzn, co mogłoby mieć wpływ na dalsze obniżenie kwoty zadośćuczynienia w stosunku do strony pozwanej. W tej materii ciężar dowodu spoczywał na stronie pozwanej, zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 k.c.).

Zatem jeśli pełna kwota zadośćuczynienia wynosi 45 000 zł, to 25% odpowiada kwocie 11 250 zł. $45\ 000 - 11\ 250 = 33\ 750 - 5\ 000$ zł (wyplacone w toku postępowania likwidacyjnego) = 28 750 zł.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania apelacyjnego w oparciu o przepisy art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Mianowicie z racji częściowego uwzględnienia apelacji tj. w połowie (ze względu na przyjęty współczynnik przyczynienia), koszty te między stronami zostały wzajemnie zniesione